

# Het nieuwe maaien

## Wildvriendelijk maaibeheer weer op agenda



De agrarische machines worden steeds groter. Dat is niet iets van de laatste jaren, maar een proces dat al tijden bezig is. De kavels zijn groter geworden, de machines worden steeds breder en sneller. Ieder jaar vallen er vele maaislactoffers onder wild en weidevogels.

**D**e recent overleden Reinder Horst bracht in de jaren tachtig een oplossing voor het probleem van de maaislactoffers op de markt, die later bekend werd als de Horst-wildredder. Dit stuk gereedschap werkte met metalen bellen, bevestigd op de cyclomaaier aan een opklapbare arm. Het gebruik van deze wildredder zorgt ervoor dat de volgende snede gras als het ware wordt 'schoongeveegd', tevens gaat er van het geluid van de bellen een dreiging uit naar wild dat verderop in de dekking ligt. De gedachte hierachter is dat het wild gewend is aan het geluid van agrarische voertuigen, maar vlucht voor een ongebruikelijk geluid zoals de metalen bellen die door het gras wegen.

### Aandachtspunten

Het doen vluchten van het wild is de essentie van een dergelijk type wildredder. Aan het gebruik van een wildredder in het algemeen zijn wat aandachtspunten verbonden. Een wildredder werkt bijvoorbeeld alleen als wild vluchten verkiest boven zich drukken. Zo zal een reekalf van een week oud, een jong haasje of een broedende fazantenhen zich nagenoeg nooit op laten stoten. Een tweede punt van aandacht is dat de wildredder de laatste decennia in onbruik lijkt te zijn geraakt, een maaier met een wildredder is een curiositeit geworden. De tijden van het maaien met de cyclomaaier met een enkele maaibalk van 1,80 meter liggen ook alweer een hele tijd achter ons. Een bezoek aan een jagende handelaar in landbouwmaterieel leerde dat een maaicombinatie van 6 meter breed inmiddels gangbaar is en de 8,5 meter brede combinaties (en

breder), met een front- en twee zijmaaier, sterk in opkomst zijn. Doordat de breedte van de machines toeneemt zal een perceel steeds sneller worden gemaaid, waardoor de tijd en daarmee de kans die het wild heeft om te vluchten steeds korter wordt.

## Van binnen naar buiten maaien lijkt voor een groot deel soelaas te bieden

### Vijf keer per jaar

Tegenwoordig wordt het grootste deel van de graspercelen vijf keer per jaar gemaaid, met een snelheid van 12-17 kilometer per uur. Daar komen nog allerlei andere agrarische activiteiten bij, zoals het injecteren van mest, schudden van hooi en het rooien van allerlei gewassen. Legio bedreigingen voor het wild dus, waardoor het bijna onmogelijk lijkt om nog een mooie wildstand op te bouwen. Gelukkig zijn deze activiteiten betrekkelijk verdeeld over het jaar en is (volwassen) wild vaak kien genoeg om het materieel te ontvluchten. Het helpt het wild ook flink als de inrichting van de perceelsranden en het maaien op elkaar worden afgestemd. Als wild succesvol wordt verdreven bij het maaien moet het natuurlijk wel ergens terecht kunnen, bijvoorbeeld in een aanliggende ruige slootrand, een akkerrand of een grasperceel dat later wordt gemaaid.

# Het nieuwe maaien

## Wildvriendelijk maai-beheer weer op agenda



De agrarische machines worden steeds groter. Dat is niet iets van de laatste jaren, maar een proces dat al tijden bezig is. De kavels zijn groter geworden, de machines worden steeds breder en sneller. Ieder jaar vallen er vele maaislactoffers onder wild en weidevogels.

**D**e recent overleden Reinder Horst bracht in de jaren tachtig een oplossing voor het probleem van de maaislactoffers op de markt, die later bekend werd als de Horst-wildredder. Dit stuk gereedschap werkte met metalen bellen, bevestigd op de cyclomaaier aan een opklapbare arm. Het gebruik van deze wildredder zorgt ervoor dat de volgende snede gras als het ware wordt 'schoongeveegd', tevens gaat er van het geluid van de bellen een dreiging uit naar wild dat verderop in de dekking ligt. De gedachte hierachter is dat het wild gewend is aan het geluid van agrarische voertuigen, maar vlucht voor een ongebruikelijk geluid zoals de metalen bellen die door het gras vegen.

### Aandachtspunten

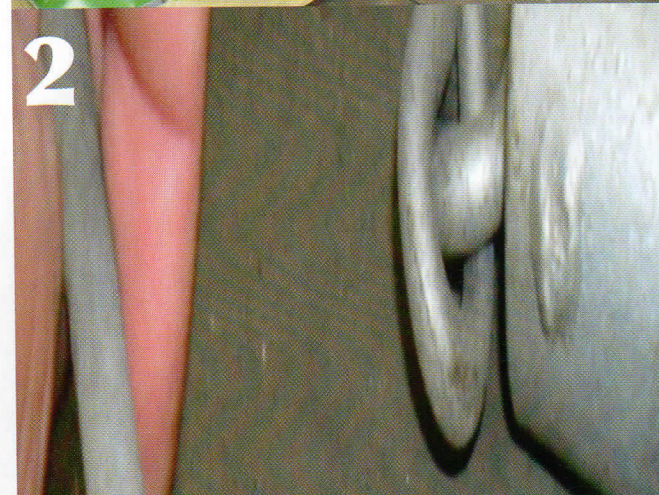
Het doen vluchten van het wild is de essentie van een dergelijk type wildredder. Aan het gebruik van een wildredder in het algemeen zijn wat aandachtspunten verbonden. Een wildredder werkt bijvoorbeeld alleen als wild vluchten verkiest boven zich drukken. Zo zal een reekalf van een week oud, een jong haasje of een broedende fazantenhen zich nagenoeg nooit op laten stoten. Een tweede punt van aandacht is dat de wildredder de laatste decennia in onbruik lijkt te zijn geraakt, een maaier met een wildredder is een curiositeit geworden. De tijden van het maaien met de cyclomaaier met een enkele maaibalk van 1,80 meter liggen ook alweer een hele tijd achter ons. Een bezoek aan een jagende handelaar in landbouwmaterieel leerde dat een maaicombinatie van 6 meter breed inmiddels gangbaar is en de 8,5 meter brede combinaties (en

breder), met een front- en twee zijmaaier, sterk in opkomst zijn. Doordat de breedte van de machines toeneemt zal een perceel steeds sneller worden gemaaid, waardoor de tijd en daarmee de kans die het wild heeft om te vluchten steeds korter wordt.

## Van binnen naar buiten maaien lijkt voor een groot deel soelaas te bieden

### Vijf keer per jaar

Tegenwoordig wordt het grootste deel van de graspercelen vijf keer per jaar gemaaid, met een snelheid van 12-17 kilometer per uur. Daar komen nog allerlei andere agrarische activiteiten bij, zoals het injecteren van mest, schudden van hooi en het rooien van allerlei gewassen. Legio bedreigingen voor het wild dus, waardoor het bijna onmogelijk lijkt om nog een mooie wildstand op te bouwen. Gelukkig zijn deze activiteiten betrekkelijk verdeeld over het jaar en is (volwassen) wild vaak kien genoeg om het materieel te ontvluchten. Het helpt het wild ook flink als de inrichting van de perceelsranden en het maaien op elkaar worden afgestemd. Als wild succesvol wordt verdreven bij het maaien moet het natuurlijk wel ergens terecht kunnen, bijvoorbeeld in een aanliggende ruige slootrand, een akkerrand of een grasperceel dat later wordt gemaaid.



### Aan de slag met een wildredder

Tegenwoordig zijn maaicombinaties van ruim 8,5 meter breedte gangbaar, ook voor het maaien van natuurpercelen. Op initiatief van Rikus Schepers is deze maaier, in gebruik van de Waterleiding Maatschappij Drenthe, voorzien van een wildredder gebaseerd op het type 'Horst' (foto 1). In de werkplaats van Schepers kreeg dit zijn vorm, de frontmaaier werd gebruikt om de twee opklapbare armen van de wildredder te dragen. De opklapbare armen zijn voorzien van metalen bellen, let op het dubbele scharnier in en vlak boven de bel om te zorgen voor een wildverstorend effect (foto 2). De wildredder is eenvoudig uit te klappen (foto 3). Aan de buitenzijden van de zijmaaier is aan beide kanten een grote metalen bel bevestigd voor een extra wildverdringend effect naar buiten (foto 4).

### Wildredders

De wildredder kwam opnieuw op de agenda door de inspanningen van een jagende handelaar in agrarisch materieel in Drenthe, Rikus Schepers. Hij verklaarde dat het verkopen van een extra brede maaicombinatie hem telkens een dubbel gevoel gaf vanwege de maaislachtoffers onder het wild. Vandaar dat hij op eigen houtje, mede via WBE De Dalgronden, begonnen is om zijn klanten voor te lichten. Het bleek dat wildvriendelijk maaien nog altijd leeft onder de agrariërs. Vanuit de grondgebruikers is er een duidelijke vraag naar hulpmiddelen, maar blijkbaar niet genoeg om voor een doorbraak te zorgen. Schepers: 'Helaas is het zo dat diegene die het land bewerkt - door de kavelvergroting van de laatste jaren - minder kijk heeft gekregen op de grond waar hij de werkzaamheden verricht.'

### Kleine moeite, flinke winst

Het enthousiasme dat Schepers uit zijn omgeving kreeg, als reactie op initiatieven om te komen tot wildvriendelijk te maaien, was aanleiding voor een uitnodiging aan de redactie van De Nederlandse Jager. Voor het komend maaiseizoen in natuurgebieden werd een aantal 'oude' Horst wildredders – een goed ontwerp veroudert niet – van de zolder gehaald en nagemaakt. De faciliteiten van Schepers werden ter beschikking gesteld voor een experiment met wildredders op een moderne maaicombinatie. Op de tractor werd een balk met wildredders voor de frontmaaier bevestigd en twee opklapbare balken met metalen bellen die voor de zijmaaier komen te zitten. Op de buitenste hoeken van de zijmaaier werd een grotere bel bevestigd om een verdrijvend effect te hebben buiten het werkgebied van de maaier (foto 4). Een kleine moeite voor de chauffeur van de tractor, een flinke winst voor het wild dat zich in het perceel bevindt. Op de ervaringen uit het veld moeten we nog even wachten, maar het ziet er veelbelovend uit.

### Technologische hoogstandjes

Er zijn in de loop der jaren uiteenlopende typen wildredders geproduceerd, van de relatieve eenvoud van de Horst-redder tot technologische hoogstandjes die het wild met behulp van infrarode sensoren opsporen. Het probleem bij de wildredders van de laatste soort is, naast de hoge kosten, dat ze vrij gevoelig afgesteld dienen te worden om ook jonge hazen en weidevogels te detecteren. Wat er toe leidt dat muizen en door de zon opgewarmde stenen voor foutmeldingen zorgen. Los van het punt dat dergelijke op warmtedetectie gebaseerde systemen op een warme zomerdag sowieso nagenoeg onbruik-

baar zijn en de maaisnelheden in veel gebieden te hoog liggen. Plotseling afremmen leidt tot schade aan de bodem, de chauffeur moet vervolgens in actie komen en er kunnen veel valse meldingen verschijnen. Verdere bestudering van het vraagstuk leert dat vooral ook de maaimethode van groot belang is.

**Van binnen naar buiten**

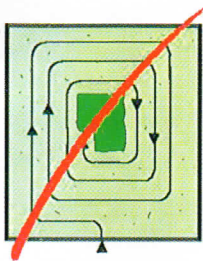
Met het aanbreken van het maaiseizoen in natuurgebieden verschijnen er weer legio persberichten van agrarische dagbladen, loonwerkers en terreinbeheerders over wildvriendelijk maaien. Van binnen naar buiten maaien wordt genoemd als de meest effectieve methode om maaislachtoffers te voorkomen. Sommige berichten melden dat deze kleine verandering in de maaimethode tot wel 90% minder slachtoffers zou leiden. Gezien de kwetsbaarheid en het zich drukken van het jonge wild en broedende vogels lijkt dit een wel erg hoog percentage, maar cijfers van Duitse jagers (Schröer, tijdschrift Boerderij) bevestigen dat deze maaistrategie een zeer

groot verschil (70-80%) kan maken. Het meeste wild bevindt zich immers in de buitenranden van het perceel en krijgt door van binnen naar buiten te maaien de mogelijkheid om te ontsnappen. Dit besef is ook doorgedrongen tot machinefabrikant Krone, die bijvoorbeeld in de nieuwe Big M maaiers (maai breedte 10 meter) een herhalend symbool heeft om de chauffeur te wijzen op de optimale maaimethode. Uiteindelijk is de chauffeur van de tractor de belangrijkste factor bij het voorkomen van maaiverliezen.

**Wild redden**

Het gehele vraagstuk van wildvriendelijk maaien overziend, lijkt het erop dat het voorkomen van maaiverliezen vooral een kwestie is van het geven van prioriteit en het vrijmaken van tijd. Na het wegzakken van de aandacht voor wildredders en wildvriendelijk maaien lijkt er nu vernieuwde aandacht te zijn. Dit wordt gevoed door de agrarische sector en kritiek op de huidige gang van zaken in Duitsland, waar het publiek in opstand komt tegen het doodmaaien van wild en weidevogels.

**BIJ HET MAAIEN, DIEREN SPAREN DOOR VAN BINNEN NAAR BUITEN TE WERKEN**



**Niet zo:**

Bij het van buiten naar binnen maaien, worden de dieren naar het midden gedreven en kunnen/willen moeilijk vluchten, met alle gevolgen van dien.

Naar het midden van het perceel rijden en dan van binnen naar buiten beginnen te maaien

Bij smalle of lange percelen eerst de kopstroken maaien en dan in de lengterichting

Bij extra lange percelen kan men deze techniek gebruiken

En bij hele grote percelen is het zinvol om deze voor de bewerking op te delen in meerdere werkgangen

**Maar zo:**

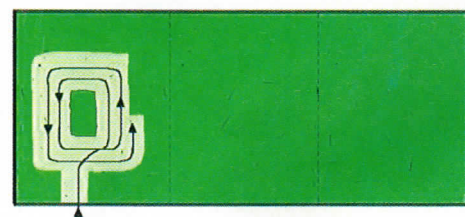
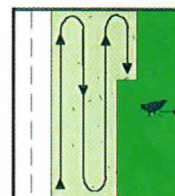
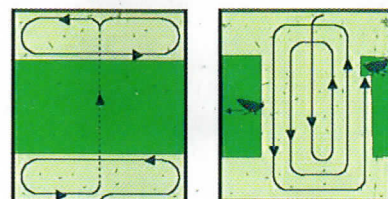
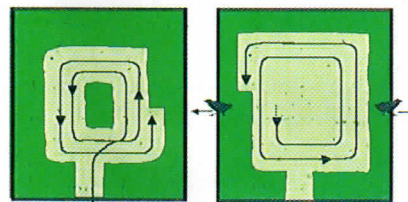


Foto: Liesbeth Verwoerd



Daan Jacobs (l), stagiair bij de KNJV afdeling Faunazaken op locatie in gesprek met Reinder Hilbrands en Rikus Schepers (r)

Het precieze resultaat van het monteren van een wildredder zal altijd moeilijk te meten blijven, vooral als wordt gemaaid met de huidige breedtes en snelheden. Het wild is vaak moeilijk te zien, de oppervlaktes zijn groot en vergelijkbare situaties qua aantallen wild zijn er nooit. Het is dan ook logisch dat de oplossing niet bij één maatregel zoals een wildredder ligt, hoewel een verbeterde maaimethode voor een groot deel soelaas lijkt te bieden. Jagers met een goede werkrelatie met de boeren in hun jachtveld kunnen in aanvulling hierop vlak voor het maaien vlaggen plaatsen en het te maaien perceel doorzoeken, eventueel met hulp van honden. Daarnaast is het van belang agrariërs voor te lichten over de mogelijke maatregelen die zeer effectief zijn en nauwelijks moeite kosten. Het gebruik van wildredders en het maaien van binnen naar buiten zijn hiervan de beste voorbeelden. ■

## Heeft u tips voor wildvriendelijk maaien?

Er komen uit allerlei hoeken van het land signalen over experimenten met wildredders. Er zijn natuurlijk ook gebieden waar al tijden op een effectieve, wildvriendelijke manier gewerkt wordt.

Heeft u tips, suggesties en ervaringen op dit gebied? Wij willen u vragen deze met ons en geheel jagend Nederland te delen! Stuur uw bijdrage naar: [redactie@knjv.nl](mailto:redactie@knjv.nl) of naar KNJV, t.a.v. de redactie van De Nederlandse Jager, Postbus 1165, 3800 BD Amersfoort.

## Zelfgebouwde wildredders

Overall in het land worden wildredders gebruikt tijdens het maaien, vaak betreft het hier eigen ontwerpen. Wat werkt voor het wild én de agrariër? Linksonder op deze pagina vindt u een oproep om uw ervaringen te delen met andere geïnteresseerden. Een voorbeeld van een eigen initiatief is de op de Horst-wildredder gebaseerde constructie van Hessel Agema, ons toegezonden door de stichting Skalsumer Natuurbeheer. Slepende kettinkjes moeten de vogels en dan met name de slobeend en de zomertaling, die erg vast zitten tijdens het broeden, behoeden voor de dood. Met een hydraulisch systeem kan het apparaat ingeklapt worden, zodat dammen en andere obstakels gemakkelijk gepasseerd kunnen worden. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de maai breedte natuurlijk niet extreem groot moet zijn. Het apparaat is gebouwd door Starko uit Kollum. De ervaringen zijn zeer positief te noemen.



Foto: Roelof Stroetinga